

Üç esas.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ar-Rahman ve Ar-Rahim olğan Allahnıñ adı ile.

Ey Musulman dındaşım, Allah saña Özünüñ Rahmetini bersin, şek-şübesiz bil ki, bizler için dört meseleni öğrenmek şart.

Bular:

Birincisi: İlim (aқиqıy, fayda ketiriceк bilgi). Yani, Allahnıñ kim ekenini, Onıñ Peyğamberi ﷺ kim olğanını em de İslâm dinini deliller esasında öğrenmektir.

Ekincisi: Öğrenilgen ilimge riayet etip, onı amelge keçirmek.

Üçüncisi: Diger insanları bu ilimni öğrenüvge, ve oña riayet etüvge çağırmaq.

Dörtüncisi: Bu üç şeyniñ yolunda başımızğa kele bilecek bazı zorluq ve eziyetleri sabırlen keçirmek.

Bu meselelerge delil - Yüce Allahnıñ böyle sözlери:

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

«Asrğa yemin eterim ki, insan, aқиqaten zarar içindedir. Bundan, ancaq iman etip, yahşı ameller işlegenler, bir-birilerine haqnı tevsıye etkenler ve sabırnı tevsıye etkenler istisnadır¹».

(“al-Asr”, 103:1-3).

Büyük ülemalarımıznıñ birisi, imam Şafii² (Allah oña rahmet eylesin) bu sure aqqında: "Eger Yüce Allah Özünüñ qullarına, delil olaraq, tek bu sureni endirgen olsa edi, şu sureniñ özü olarğa delil olaraq yeterli olur edi" - dep ayttı.

¹ Yuqarıda añılğan dört meseleге Yüce Allahnıñ Kitabı Qurandaki "Al – Asr" Suresi işaret ete. Bu Surede Qudretli ve Yüce Allah vaqıtnen, yani insanın ömürі keçken, em yahşılıqnı em de yamanlıqnı qavarap alğan zamannen yemin ete. Qudretli ve Yüce Allah vaqıtnen yemin etip, dört sıfatqa saip olğan insanlardan ğayrı, bütün insanıyet zarar körecegini ayttı. Bu sıfatlar böyledir: iman, salih amellerini yapuv, etraftakilerni aқиqatqa ve sabırğa çağıruv.

² (AŞ-ŞAFİ'İ) Abu Abdulla, Muhammad ibn İdris, ibn al-Abbas, ibn Usman, ibn Şafi al-Haşimi, al-Qurayşı, hicriy taqvimniñ150 senesinde (milâdiy taqvim boyunca 767 senesi) Ğazzada doğdı ve hicriy taqvimniñ 204 yılında (milâdiy taqvim boyunca 820 senesi) Misrde vefat etti. O, Allah oña Rahmet etsin, Şafii mezhebiniñ esasçısı olup, büyük dört imamlarnıñ birisi edi.

Büyük ülemalarımızın digeri, İmam Al-Buhari³ (Allah oña rahmet eylesin) kitabının "Söz ve amelden evel turğan şey - ilimdir" babına Yüce Allahın sözlerini delil olaraq ketirdi:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ

"(Ey, Muhammed) Allahtan ğayrı ibadetleri aq etken Zat olmağanını bil de, günahların için (Allahtan) mağfiret sora".

("Muhammed" 47:19).

Ey, musulman dindaşım, Allah saña Özünüñ Rahmetini bersin, er bir musulman erkek ve qadını bu üç meseleni öğrenip, olarğa riayet etmesi kerek olğanını bil.

Bular:

Birincisi: Bizlarni yaratıp, rızıq bergen Zat şek-şübesiz Allahtır. O, bizlarni yaratıp yalınız qaldırmadı. O, bizlerge Peyğamber yolladı. Oña itaat etken insan Cennetke, qarşı çıqqanı ise Ceennemge kirer. Bunı Yüce Allahın böyle sözleri tasdıqlaylar:

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ۖ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْدًا وَبِيلاً

"Şübesiz, Firavunğa peyğamber yollağanımız kibi, sizlerge de, yapqan amelleriñizge saatlıq etmesi için, peyğamber yolladıq. Firavun peyğamberge boysunmadı, ve Biz (Allah) onı şiddetli ve ağır cezanen yaqaladıq".

("al-Muzammil", 73:15-16).

Ekincisi: Allah yalınız Onıñ rızası için yapılması kerek olğan ibadetlerde Oña kimseni şerik qoşmamızğa (yani Allahtan ğayrı başqasına sığınıp, qul olmamızğa) razı olmaz. O tapınılğan şey melek ya da peyğamber olsa bile. Bunı Allahın böyle sözleri tasdıqlaylar:

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

"Şübesiz, mescitler (ya da ibadet yerleri, ya da secdede iştirak etken müçeler) Allahın mülkidir. Öyle eken Allahtan ğayrı kimsege duvanen yalvarmañız (Allahtan ğayrı başqasına sığınıp, qul olmañız)".

("al-Cinn", 72:18).

Üçüncisi: Peyğamberge itaat etip, Allahtan ğayrı kimsege tabınmağan insanğa Allah ve Onıñ peyğamberinen duşmanlıq etken kimseni sevip, dost tutmaq yasaqtır. Bunı Yüce Allahın böyle sözleri tasdıqlaylar:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

³ (AL-BUHARI) Abu Abdullah Muhammad ibn İsmail, ibn İbrahim ibn al-Muğira al-Buhari, hicriy taqvimniñ 194 senesi, Şavval ayında (milâdiy taqvim boyunca 810 senesi) Buharada doğdı. O, Allah oña rahmet eylesin, hicriy taqvimniñ 256-nci senesinde (milâdiy 870-inci senesi), Oraz bayramınıñ gecesinde, Samarqand şeeriniñ civarında vefat etti.

"Allahqa ve ahiret kününe iman etkenlerniñ sırasında Allahqa ve Oniñ Resuline duşmanlıq etkenlerni sevgen kimselerni tapmazsıñ. Olar (Allahqa ve Oniñ Resuline duşmanlıq etken insanlar) olarniñ babaları ya da oğulları, ağa-qardaşları ya da soy-sopları olsalar da. Allah olarniñ qalblerindeki imanlarını qaviyleştirip, olarğa Özüniñ yardımını kösterdi. Allah olarnı túbünde özenler aqqan Cennet bağıçalarına kirsetecek, ve olar anda ebediy qalacaqlar. Allah olardan razı olur, olar da Allahtan memnün qalırlar. Bular Allahniñ firqası. Şübesiz, Allahniñ firqası yeñişke irişecektir!"

("al-Mucadalâ", 58:22).

Ey musulman dındaşım, Allah Oña itaat etmeñe yardım etsin, bilki, İbrahimniñ (Allahniñ selâmi oña olsun) dini - hanifiylikdir. Bu - yalıñız Allahqa, samimiy olaraq, tapınmaq demektir. Allah bütün insanıyetke bunu emir etip, olarnı bunıñ içün yarattı.

Yüce Allah böyle dey:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Men cinn ve insanlarnı yalıñız Maña ibadet etmeleri içün yarattım".

("az-Zariyat", 51:56).

Allahniñ eñ büyük emiri – tauhid. Tauhid bu - yalıñız Allahqa ibadet etmektir. Allah yasaq etken şeylerniñ eñ büyügi ise - şirk. Şirk bu – Allahtan ğayrı başqasına duvanen yalvarmaq (Allahtan başqasına tapınıp qul olmaq). Bunı Allahu Taalânıñ şu sözleri tasdıqlaylar:

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

"Allahqa ibadet etiñiz, ve öz ibadetleriñizde Oña iç bir şeyni şerik etmeñiz".

("an-Nisa", 4:36).

Kim de kim senden: "Er bir insanıñ öğrenmesi şart olğan üç esas nedir?" - dese, - "İnsan onıñ Rabbisi kim ekenligini, öz dinini, ve Peyğamberi Muhammed ﷺ kim olğanını bilmesi, tanıması ve öğrenmesidir" - dep ayt.

BİRİNCİ ESAS

Eger senden: "Rabbiñ kim?" - dep sorasalar - "Menim Rabbim, meni ve bütün alemleri Özünüñ nimetleri ile terbiye etip yetiştirgen Allah. Men öz ibadetlerimni yalnız Oña bağışlap, başqa kimsege tapınmayım" - dep ayt. Buña Yüce Allahniñ böyle sözleri delildir:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"Hamdniñ er bir çeşiti alemleriñ Rabbisi olğan Allahqadır".

("al-Fatiha", 1:1)

Allahtan ğayrı er şey (yaratılğan) alemidir. Men ise bu alemleriñ bir çeşiti olam.

Eger senden: "Rabbiñni nasıl tanıdıñ?" - dep sorasalar – "Oniñ barlığını tasdıqlağan alâmetleri, em de O, yaratqan mahlûqlarına baqıp tanıdım. Gece ve gündüz, küneş ve ay Oniñ barlığına işaret etken alâmetlerden. Yedi qat kök em de yedi qat yer, olarniñ içindeki ve arasındaki er şey – O, yaratqan şeylerdendir" - dep cevap ber. Buña delil - Yüce Allahniñ böyle sözleri:

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

"Oniñ ayetlerinden (Allahniñ barlığını tasdıqlağan işaretlerden) - gece ve gündüz, küneş ve ay. Eger Allahqa qullıq etecek olsañız, küneş ve ayğa secde etmeñiz de (yani sığınmañız), olarnı yaratqan Allahqa secdeler etiñiz".

("Fussilât", 41:37).

Ve böyle sözleri:

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

"Şek-şübesiz, sizniñ Rabbiñiz – Allahtır. O, köklernen yerni altı künde yaratıp Arşniñ üstüne (Tahtqa) köterildi. O, künni gecenen örte, soñra geceniñ artından yañı künni aşırıqıp çıqara. Küneş, ay ve yıldızlar Oniñ emirlerine boysunalar. O, yarata ve emirler bere. Alemleriñ Rabbisi Allah er bir bereketniñ saibi! (Yüce Allah büyük ve nuqsansız sıfatlarıñ saibi olğanı içün er bir yahşılıq Ondandır. Şuniñ içün episi maqtavlar Allahqadır)".

("al-A'raf", 7:54).

"Ar-Rabb" - ibadetlerge munasip Zattır. Bunı Yüce Allahniñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۗ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنْ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

"Ey insanlar, sizlerni ve sizlerden evel olğanları yaratqan Rabbiñizge ibadet etiñiz, belki sizler taqvağa irişersiñiz (Allahtan aqıy qorquvnen qorqarsıñız). O, sizler içün yerni tegiz, üstüñizde kökni ise dam kibi

yapıp, köklerden yağmur yağdırdı. O yağmurnen aşamañız için çeşit türlü meyvalar yetiştirdi. Öyle eken, bu şeylerni bilerek, Allahqa kimseni teñ etmeñiz".

("al-Baqara", 2:21-22).

Büyük tefsirci alimlerden olğan İbn Kâsir (Allah oña rahmet eylesin): "Er şeyni yaratqan Allah – episi ibadetlerge aqqı olğan Zattır" - dedi.

Yüce Allahnıñ insanlarğa emir etken ibadet çeşitleri aqqında aytacaq olsaq olar - İslâm, İman ve İhsan kibileridir. Böyle ibadetlerniñ diger çeşitlerinden - duva, havf, ümüt, tevekkül, rağbet (istek), qorqu, itaatkârlıq, saqınuv, tövbe etmek, yardım sorap yalvarmaq, qorçalanuv istep yalvarmaq, zorluqlardan qurtulmaq için yalvarmaq, qurban çalmaq, adaq adamaq ve digerleri. Olarnıñ episi yalıñız Allahnıñ rizası için yapılması şart. Bunı Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

"Şübesiz, mescitler (ya da ibadet yerleri, ya da secdede iştirak etken organlar) Allahnıñ mülkidir, şunıñ için Allahtan ğayrı kimsege duvanen yalvarmañız (Allahtan ğayrı başqasına sığınıp, qul olmañız)".

("al-Cinn", 72:18).

Kim bularnıñ bir de birisini Allahtan başqasına bağışlasa, şirk amelini yapqan esaplanar, ve kâfir olur. Buña dalil - Yüce Allahnıñ böyle sözleri:

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

"Kim de kim Allahqa tapınıp aynı vaqıtta başqa birisine, bir türlü delili olmağan alda, duva etse, şübesiz onıñ cezası Rabbisinde olur. Şübesiz, kâfirler muvafaqiyetke irişmezler".

("al-Mu'minun", 23:117).

Hadislerden birisinde rivayet etile, Peyğamberimiz ﷺ: "Duva – ibadetniñ özegi (özüdür)" - dedi.

Yüce Allah böyle buyurdi:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

"Rabbiñiz: "Maña duva etiñiz, (duvalarıñızğa) cevap bererim. Maña ibadet etmekten kibirlengenler Ceennemge aqaretlengen alda kirecekler" - dedi."

("Ğafir", 40:60).

Havf (qorqu)⁴. Bu ibadetke Yüce Allahnıñ böyle sözleri delil:

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِيَّانَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

⁴ Bu yerde "gizli qorqu" nazarda tutula. "Gizli qorqu" nedir? "Gizli qorqu" bu - tek Allahnıñ qudretinde olğan şeylerden qorqmaqtır. Eger insan Allahnıñ qudretinde olğan şeylerni Onıñ qullarına bağlap, olardan qorqsa, demek o, Allahqa şerik qoşa, ve islâmdan çıqa. Meselâ, insan diger bir insannıñ oña çeşit türlü belâlar yollamasından qorqa. Bu şey, yani insanğa qaza-belâların kelmesi, tek Allahnıñ qudretinde, demek öyle insan Allahtan ğayrı başqasına ibadet etken esaplana.

"(Oların sızlerge havfı yoq.) Eger sizler iman etkenlerden olsañız, olardan (kâfirlerden) degil Menden qorquñız."

("Ali-İmran", 3:175).

Qorquñıñ üç çeşiti ola:

- Gizli qorqu. (Allahnıñ qudretinde olğan şeylerden qorqmaq.) Bu qorquñı Allahtan ğayrısına bağıslamaq şıktır.
- Adiy qorqu. (Meselâ, insan ateşten, ya da çeşit türlü ayvanlardan, ya da silâlı insandan qorqa. Yani mında qorqu içün aydın sebepler bar. Bu qorqu ruhset etilgen, çünki Yüce Allah Özünüñ qullarını öyle şekilde yaratqan).
- Yasaq etilgen qorqu. (İnsan oña Yüce Allah buyurğan şeylerni diger insanlardan qorqıp qaldıra. Meselâ, bir de bir insan diger insanlarnıñ topluluğında otura, bu vaqıtta oña namaz qılmaq lâzim. Amma o, diger insanlardan qorqqanı içün namazını qaldıra.)

Ümüt⁵. Bunu (yani ümüt ibadetniñ çeşiti ekenini) Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

"Kim Rabbisi ile körüşmekni ümüt etse, salih amellerde bulunıp, Rabbisine olğan ibadette, Oña kimseni teñ etmesin".

("al-Kâhf", 18:110).

Tevekkül etmek⁶. Buña (yani tevekkül etüv ibadetniñ çeşiti olğanına) Yüce Allahnıñ böyle sözleri delildir:

وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"Eger iman etkenlerniñ sırasından olsañız, (yalıñız) Allahqa tevekkül etiñiz".

("al-Maida", 5:23).

Em de:

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

⁵ Ümüt – bir de bir şeyge irişmekniñ istegi. İtaatkârlıq ve mazlumlıq esasındaki ümüt tek Yüce Allahqa bağıslanılması kerek. Onı Allahtan ğayrısına bağıslamaq kufr sayıla.

⁶ Tevekkül – qalbniñ ibadeti sayıla. Onıñ aqıy oluvı ise eki şeyge bağılı.

Birincisi: İşlerniñ neticesini Allahqa qaldırmaq.

Ekincisi: Maqsatqa irişmek içün kerek olğan şeylerni yapmaq.

Meselâ: Qasta insan tedaviyenmek içün bir de bir ilâc içe. Bu ilâc tedaviyenüvniñ tek sebebi. Onıñ fayda bermesi ya da bermemesi tek Allahnıñ istegine bağılı. Eger insan neticege ketirmesi mümkün olğan sebepke tevekkül etip ümütlerini bağılasa, demek onıñ bu ibadeti Allahtan başqasına bağıslanğan esaplana. Eger o, neticege ketire bilecek bir şey yapmayıp Allahqa tevekkül etse, demek, onıñ aqlında zayıflığı bar.

Bu muqaddes ayette peyğamberler aqqında ayıla. Olar Allahqa itaatkâr ediler. Bundan ğayrı, bu ayet ibadetniñ üç çeşitine işaret ete. Bu ibadetniñ çeşitleri böyledir: istek (ya da intiluv), qorqu, itaatkârlıq. Bu ayetteki istek Allahqa, Onıñ afu etmesine bağıslanğan ümüttir. Bu ayette añılğan qorqu ise – Allahnıñ ğazabına nisbeten olğan qorqudır. Bu ayette añılğan istek ve qorquñıñ neticesinde Allahnıñ qulu itaatkârlıq ile ibadet etmege başlay. Bazı insanlarnı çeşit türlü evliyaların mezarları ögünde itaatkâr olğanını köre bilemiz. Olar artqaç areket yapmağa, söz söylemege bile saqınalar. Yüce Allah ise yuqarıdaki ayette tek Onıñ ögünde itaatkâr olğan qullarını maqtay. Demek, ayette ayılğan şeylerni Allahtan başqasına bağıslamaq – şirk sayıla.

"Kim Allahqa tevekkül eter ise, Allah oña yeterlidir".

("at-Talâq", 65:3).

Rağbet (istek), saqınuv, qorqu. Bularnı (yani bularnıñ episi ibadetniñ çeşitleri sayılğanını) Yüce Allahnıñ böyle sözlari tasdıqlaylar:

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رِعَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ

"Aqıqattan olar hayırlı amellerni yapmağa aşırıq, Bizge (Allahqa) mukâfatımıznı qazanmaq isteginen em de cezamızdan qorqaraq duva ete ve Ögümüzde itaatkârlıqnen, mazlum alda, tura ediler".

("al-Anbiya", 21:90).

Saqınuv ibadettir. Bu ibadetniñ delili ise Yüce Allahnıñ böyle sözleridir:

فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي

"Olardan saqınıp qorqmañız, menden saqınıp qorqıñız".

("al-Baqara", 2:150).

Tövbe etmek: Bu ibadetniñ delili ise Yüce Allahnıñ böyle sözleridir:

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ

"Sizlerge ceennemniñ azabı kelmeden evel Rabbiñizge tövbeler ile qayıñız, ve Oña teslim oluñız, çünki başıñızğa azap kelgenden soñ sizlerge yardım etilmez".

("Az-Zumar", 39:54).

Yardım sorap yalvarmaq ibadet olğanını Allahnıñ böyle sözlari tasdıqlaylar:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"Yalıñız Saña ibadet etemiz, ve yalıñız Saña yardım sorap yalvaramız".

("al-Fatiha", 1:5).

Hadiste böyle kele:

"Eger yardım soramaq isteseñ, Allahtan yardım sora".

Sahih hadis. İmam Ahmad (1/296) ve Termiziy İbn Abbastan (Allah ondan razı olsun) rivayet eteler.

Çeşit belâlardan qorçalanuv istemek ibadet olğanını Yüce Allahnıñ böyle sözlari añlatalar:

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

""Tañnıñ Rabbisinniñ qorçalamasını isteyim" – dep ayt".

("al-Falâq", 113:1).

فُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

"İnsaniyetniñ Rabbisiniñ qorçalamasını isteyim" – dep ayt".

("An-Nas", 114:1).

Zorluqlardan qurtulmaq içün yardım sorap yalvarmaq ibadet olğanına Yüce Allahnıñ böyle sözləri delildir:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ

"Sizler Rabbiñizge yalvarıp zorluqlarda yardım istegeniñizde O, sizniñ istegiñizni yerine ketirdi..."

("al-Anfal", 8:9).

Qurban çalmaq ibadet ekenini Yüce Allahnıñ böyle sözləri tasdıqlaylar:

فُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"Şübesiz, benim namazlarım ve qurbanlıqlarım (yani ibadetlerim), benim ayatım ve ölümim alemleriñ Rabbisi, şerigi olmağan, Allah içündir. Maña bu şey emir etildi. Men musulmanlarnıñ eñ birincisi olam" – dep ayt".

("al-Añam", 6:162-163).

Sunnette ise böyle kele: **"Yüce Allah, qurbannı Ondan ğayrısına çalğannı lânetley".**

İmam Müslim.

Adaq adamaq ibadet olğanına Yüce Allahnıñ böyle sözləri añlatalar:

يُوفُونَ بِالَّذِي وَعَافُونَ يَوْمًا كَانَ سَرَّهُمْ مُسْتَطِيرًا

"Olar vade etken adaqlarını yerine ketirerler ve yamanlığı er yerge darqalğan o künden (qıyamet kününden) qorqarlar".

("al-İnsan", 76:7).

EKİNCİ ESAS

İslâm dinini deliller esasında öğrenmek. İslâm bu – yalnız Allahqa ibadet etip, Oña bütünley teslim olmaq. Oña itaatkârlıqnen boysunıp şirkten em de şirk ehlinde uzaq turmaq.

İslâm dini üç dereceden ibaret: İslâm, İman ve İhsan (samimiyylik). Er bir derecenin öz şartları bar.

BİRİNCİ DERECE – İSLÂM

İslâmniñ beş şartı bar.

Bular:

- 1) Allahtan ğayrı ibadetlerni aq etken ilâh olmağanına ve Muhammed Allahniñ elçisi ekenine şaatlıq etmek.
- 2) Namaz qılmaq.
- 3) Zakât ödemek.
- 4) Ramazan ayında oraza tutmaq.
- 5) Acılıq yapmaq.

Şeadetniñ delili böyledir:

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"Allah, melekler ve ilm ehli ibadetlerge Allahtan ğayrı aqqı olğan ilâh yoqluğına şaatlıq eteler. O, adaletni yerine ketirici Zat. Allahtan ğayrı, er bir ibadetke aqqı olğan, aqıqıy ilâh yoq. O, çeksiz Qudret ve Hikmet saibi".

("Ali-İmran", 3:18).

Şeadetniñ manası – Allahtan ğayrı aqıqıy mabud (yani qullıq etilecek, tapınılacaq, sığınılacaq) yoqtır. "Lâ ilâha" - Allahtan ğayrı ibadet etilgen er bir şeyni inkâr etmek. "illâLlah" - er bir ibadet yalnız Allah için yapılganını tasdıqlamaq. Oniñ mülkte şerigi olmağanı kibi, ibadette de şerigi yoq.

Şeadetniñ manasını añlatqan delil, Yüce Allahniñ böyle sözleridir:

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ۖ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ۖ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ ۖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

"İbrahim öz babasına ve qavmine: "Sizler ibadet etken putlardan vazgeçem. Men öz ibadetlerimni yalnız meni yaratqan Zatqa bağışlarım. Şübesiz, O, maña doğru yolni nasip etecek." - dedi. O, (İbrahim) bu sözlerini özünden soñ kelesik nesillerge, olarniñ aq yolğa qaytmaları için, qaldırdı".

("Az-Zuhruf", 43:26-28).

Ve böyle sözleri:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

"Ey, Muhammed olarğa: "Ey kitap ehli (yani yeudiy ve hristianlar), biz içün de siz içün de bir olğan sözge qaytınız. Yalınız Allahqa ibadet etip Oña iç bir şeyni şerik etmeyik, ve bir birlerimizi Allahnen bir sırada tañrı dep saymayıq." – de. Eger yüz çevirseler – "Bizler musulman olğanımızğa şatlıq etiñiz!" – dep ayt."

("Ali İmran", 3:64).

Muhammed ﷺ Allahnıñ resuli olğanına şatlıq etmekniñ delili, Yüce Allahnıñ böyle sözleridir:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

"Aqıqattan sizlerge, özleriñizden olğan insan, elçi (resul) olaraq keldi. Eziyetler çekmeñiz oña pek ağır kele. O, sizler içün (sizlerni doğru yolğa qaytmañız içün) areket ete. O, müminlerge dertdeş ve merametlidir."

("At-Tavba" suresi, 9:128).

"Muhammed - Allahnıñ elçisi" (Muhammad al-Rasul Allah) – dep şatlıq etmeniñ manası böyledir:

- Emir etken şeylerine boysunmaq;
- Haber etken şeylerini tasdıqlamaq;
- Yasaq etip toqtatqan şeylerini qaldırmaq;
- Allahqa yalınız o, ögretkeni kibi ibadet etmek.

Namaz ve zekâtınñ delili, em de tauhidniñ manasınıñ açıqlanması Yüce Allahnıñ böyle sözlerindedir:

مَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

"Olarğa tek yalınız Allahqa, samimiy olaraq, doğru yolni şaşırmaıyıp (hanifiy olaraq), ibadet etmek, namaz qılmaq ve zekât tolemek emir etilgen edi. İşte, bu - doğru dindir."

("Al-Bayyina", 98:5).

Oraza tutmaq ibadet olğanına Yüce Allahnıñ böyle sözleri delil:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Ey, iman etkenler, taqvalı olmañız içün (Allahtan qorqmañız içün) sizden evelki qavımlarğa emir etilgeni kibi, sizlerge de belli künlerde oraza tutmaq buyurıldı".

("Al-Baqara", 2:183).

Hac ibadet olğanını Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

"İmkânı olğanğa Allahnıñ evini (Kâbeni) ziyaret etmek borc etildi. Kim de kim kâfir olsa (yani, Kâbeni ziyaret etmek farz ekenini inkâr etse), şübesiz, Allah alemlerge muhtac olmağanını bilsin".

("Ali-İmran"; 3:97).

EKİNCİ DERECE – İMAN

İman yetmişden ziyayede basamaqtan ibaret. Eñ yuqarı derecesi – "Lâ ilâha illâLlah" sözleri. Eñ aşığı derecesi – yoldan, yürmege keder etken, manialarını alıp taşlamaq. Utançalıq ise imandandır.

İmannıñ altı şartı bar:

- 1) Allahqa iman etmek;
- 2) Meleklerine iman etmek;
- 3) Kitaplarına iman etmek;
- 4) Peyğamberlerine iman etmek;
- 5) Ahiret kününe iman etmek;
- 6) Yahşılıqnen yamanlıq taqdirde olğanına iman etmek.

Bu altı şartnı Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ

"Yahşılıq yüzleriñizni şarq ya da ğarpqa burmañızda degil. Yahşılıq bu – Allahqa, ahiret kününe, meleklerge, kitablarğa ve peyğamberlerge iman etmektir".

("Al-Baqara", 2:177).

Taqdirge iman etmekni Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

"Şübesiz, Biz (Allah) er şeyni belli bir qaderinenen yarattıq".

("Al-Qamar", 54:49).

ÜÇÜNCÜ DERECE – İHSAN

Onıñ tek bir şartı bar: Allahqa sen Onı körgeñiñ kibi ibadet etmek. Eger sen Onı körmeseñ de, şübesiz, O seni köredir.

Buña delil - Yüce Allahniñ böyle sözləri:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

"Şübesiz, Allah taqvalı (Allahtan qorqqan) ve güzel amellerde bulunğan qullarinen (Özüniñ ilmi ve yardımınen) beraberdir".

("An-Nahl", 16:128).

Ve böyle sözləri:

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۝ الَّذِي يَرْكَعَ حِينَ تَقُومُ ۝ وَتَقْلُبُكَ فِي السَّجْدِ ۝ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Çeksiz izzet ve rahmet saibi – Allahqa tevekkül et. O, seni namazğa turğaniñda da, secde etkenlerniñ sırasında yapqan areketleriñni de köre. Şübesiz, O, eşitici, bilici Zattır".

("Aş-Şuara", 26:217-220).

Ve Allahniñ böyle sözləri:

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْءَانٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ

"Ne işnen oğraşañ oğraş, Qurandan ne oqusañ oqu. (Ey insanlar!) nasıl amel yapsañ yapıñız, siz onı başlağanıñıznen mıtlaqa Biz (Allah) yapqanlarıñızniñ şaati oluruz."

("Yunus", 10:61).

Bularniñ episine Peyğamberimizniñ ﷺ sunnetindeki meşur Cibril hadisi delildir.

Umar ibn al-Hattab böyle rivayet ete edi:

"Künlerniñ birinde, Allahniñ resulinen ﷺ beraber oturğamızda, yanımızğa bem-beyaz urbalı, sim-siya saçlı insan kirdi. Oniñ üstünde yolculıq alâmetleri yoq, ve lâkin bizler onı tanımay edik. O, Peyğamberimizniñ ﷺ qarşısına oturıp tizlerini oniñ tizlerine tiredi de qollarını oniñ sanlarına qoydı, ve: "Ey Muhammed, maña İslâm ne olğanını añlat" - dedi. O, ﷺ : "Allahtan ğayrı, ibadtlerni aq etken, aqıyıcı ilâh olmağanına, ve Muhammed – Allahniñ elçisi ekenine şaatlıq etmek, namaz qılmaq, zekât ödemek, Ramazan ayında oraza tutmaq, ve eger çaresini tapsañ acılıq yapmaq" - dep cevaplandı. O (Cibril): "Kerçegini ayttıñ" - dedi. Biz o, (yabancı) özü sorap özü de cevaplarını tasdıqlağanına taaciplendik. Yabancı: "Maña iman ne olğanını añlat" - dedi. Peyğamberimiz ﷺ : "Allahqa, Oniñ meleklerine, kitaplarına, peyğamberlerine, ve ahiret küñünine iman etmek, ve (saña kelgen) yahşılıq da yamanlıq da taqdir olğanına iman etmek" - dedi. Yabancı: "Maña ihsan ne olğanını añlat" - dedi. Allahniñ resuli ﷺ : "Allahqa Onı körğeniñ kibi ibadet etmek. Eger sen Onı körmeseñ de, O, seni köredir" - dep cevaplandı. Yabancı: "Maña kıyamet ne olğanını añlat" - dedi. Peyğamberimiz ﷺ : "Cevap bereyatqanıñ bu aqtaki bilgisi sorayatqanıñ bilgisinden ziyadece degildir" - dep cevap qaytardı. Yabancı: "Maña oniñ alâmetleri aqqında ayt" - dedi. O, ﷺ : "Hızmetçi özüniñ saibini doğmasını, yalınayaq, çıplaq, fuqare çobanlarıñ yüksek-yüksek evler qurıp bir birlerinen yarışmasını körersiñ" - dep cevap berdi. Umar, Allah ondan razı olsun: "Yabancı ketti, bizler ise da biraz oturdıq" - dedi. O zaman Allahniñ resuli ﷺ : "Umar, sual bergen

kim olğanını bilesiñmi?" - dep soradı. Men: "Allah ve Onıñ Resuli yahşıca bileler" - dedim. O, ﷺ : "O insan Cibril edi. Sizlerge diniñizni ögretmege keldi" - dedi.

İmam Müslim rivayet etken hadis: "Kitabul İman". Umar ibn Hattabdan rivayet etilgen hadis.

ÜÇÜNCÜ ESAS

Muhammed ﷺ kim olğanını öğrenmek.

O insan, Muhammad ibn Abdullah ibn Abdulmuttalib ibn Haşimdir. Haşim Qurayş qavmından, Qurayş qavmı ise araplardan. Araplar - İsmail ve İbrahim al-Halil (Allahnıñ sevimlisi) evlâdlarıdır.

Muhammed altmış üç yıl yaşadı. Ömüriniñ qırq yılı peyğamberlikten evel, yigirimi üç yıl ise peyğamberlik em de elçilikken keçti. "İqra!" ("Oqı") ayeti ile (Nebiy) peyğamber oldı. "Muddassir" ayetleri endirilgen soñ Resul oldı. Doğan şeerı Mekke. Vaqtı kelip, Allahnıñ emirinen, Medina şeerine icret etti.

Yüce Allah onı şirkten saqındırıp tauhidke çağırması içün yolladı. Delil – Yüce Allahnıñ böyle sözləri:

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۖ قُمْ فَأَنْذِرْ ۗ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۗ وَتِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۗ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۗ وَلَا تَمُنْ بِتَسْتَكْبِيرٍ ۗ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ

"Ey, (urbalarına) sarılıp yatqan (insan), yeriñden tur da (diger insanlarını) saqındır! Rabbiñni yükselt! Urbalarıñnı temizle! Putlardan uzaq ol! Yahşılıqñı ondan ziyadesini irişmek içün yapma! Yalıñız Rabbiñniñ rizası içün sabır et!"

("Al-Muddassir", 74:1-7).

"Yeriñden tur da saqındır" ibarenıñ manası: Allahqa şerik qoşmaqñıñ aqıbeti fena olğanı aqqında aytıp, insanlarını saqındır, ve yalıñız Allahqa ibadet etmege çağır. "Rabbiñni yükselt!" - yani, yalıñız Oña ibadet etmeknen Rabbiñni şerefle – demektir. "Urbalarıñnı temizle!" cümlesiniñ manası – amelleriñni şirkten temizle - demektir. "Putlardan uzaq ol" - yani, putlardan ve putlarğa sığınğanlardan uzaq ol.

O, ﷺ on yıl devamında tauhidke çağırdı. On yıl keçken soñ köklerge köterildi ve o yerde oña beş maal namaz qılmaq farz etildi. Mekke şeerinde üç yıl devamında namaz qıldı. Soñra oña ﷺ Medine şeerine icret etmek buyurıldı. İcret - şirk ülkesinden İslâm ülkesine köçmektir. Musulmanlar içün şirk ülkesinden İslâm ülkesine icret etmek farz sayıla. Bu farz qıyamet kününe qadar qalacaq.

Buña delil - Yüce Allahnıñ böyle sözləri:

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمْ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۗ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ۗ فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُو عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا

"Aqiqat ki, musulmanlarnen beraber icret etmeyip, kâfirlerniñ zulmi astında yaşamağa razı olmaqnen öz canlarına zulüm etken insanlarıñ canlarını alayatqan maalde melekler: "Alıñız nasil edi?" - derler. Olar (insanlar): "Bizler mında çaresiz, zulüm astında qaldıq" - dep cevap bererler. O zaman melekler: "İcret etmeñiz içün Allahnıñ yeri keñiş degil edimi? (Ne içün din-ımanıñnı qorçalamaq içün bu ülkeden icret

etmediñiz?)" - derler. Böyle insanlarnıñ yeri ceennemdir. O, ne de fena bir yerdir! Bu azaplardan, tek çaresiz qalıp, icret etmek için bir türlü yol tapıp olamağan erkek, qadın em de balalar qurtulacaqlar. Öyle insanlarnı Allah afu etmesi mümkün. Şübesiz, Allah – afu etici, çeksiz mağfiret saibidir. Kim Allahnıñ yolunda icret etse, yer yüzünde çoqtan çoq mekân ve bereket tapar. Kim evinden çıqıp Allah ve Onıñ peyğamberine icret eteyatqan maalinde vefat etse, onıñ mukâfatı - Allahnıñ borcudur. Allah çoq bağışlayıcı, rahmet etici Zattır".

("An-Nisa", 4:97-99).

Ve Yüce Allahnıñ böyle sözleri:

يَعْبَادِي الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّيَ فَاعْبُدُونِ

"Ey iman etken qullarım, şek-şübesiz Menim yerim keñiş. Öyle eken, yalıñız Maña ibadet etiñiz!"

("Al-Ankabut", 29: 56).

İmamlarımıznıñ biri, Al-Bağaviy bu ayet hususunda: *"Bu ayet Mekke şeerinden icret etmegen musulmanlar aqqındadır. Yüce Allah olarğa - "iman etkenler" - dep muracaat etti"* - degen.

İcretke Sunnetten Allahnıñ Resuliniñ ﷺ böyle sözleri delildir: **"Tövbeniñ qapıları qapalmağanına qadar, icret bitmeyecek. Tövbeniñ qapısı ise küneş batıdan doğmağanca qapalmaycaqtır"**.

Sahih hadis. Ahmad, Abu Davud, Darimi, Bayhaqiy "As-Sunan"da Muaviya ibn Abu Sufyandan (Allah ondan razı olsun) rivayet etken. "İrva" (1268)ni baq.

Peyğamber efendimiz ﷺ Medine şeerine yerleşken soñ, oña zakât tölemek, oraza tutmaq, acılıq yapmaq, cihad, ezan em de yahşılıqqa çağırıp yamanlıqtan toqtatmaq ve bu kibi, diger ibadetler, emir etildiler.

Böyle şekilde on yıl keçti. Soñra o ﷺ, vefat etti. Onıñ ﷺ, ketirgen şu dini ise qıyamet kününe qadar qalacaqtır. O ﷺ, añlatmağan bir türlü hayırlı, yahşı şey qalmadı, ve saqındırğan bir türlü hayırsız, yaramay şey qalmadı. Onıñ ögretken eñ hayırlı şeyi - Tauhid ve Allahnıñ sevgen, ve Onı razı etken er şeydir. O ﷺ, añlatqan yamanlıq ise – Şirk ve Allah nefret etken er bir şeydir. Yüce Allah onı bütün insanıyetke peyğamber olaraq yolladı. Yüce Allah episi insanlarğa ve cinnlerge oña itaat etmekni farz etti. Buña delil - Yüce Allahnıñ böyle sözleri:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا

"Ey insanlar, şek-şübesiz, men epiñiz için peyğamber olaraq keldim" - dep ayt".

("Al-Araf", 7:158).

O insanı bizlerge yollap Yüce Allah Özünüñ dinini mükemmel derecege yetkizdi. Buña delil - Yüce Allahnıñ böyle sözleri:

الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

"Bugün Men sizler için diniñizni mükemmel etip, (sizge berecek) Özümnin (bu) niyetimni tamamen bitirdim. (Ey insanlar!) sizler için (tek) islâm dininden razı oldım".

("Al-Maida", 5:3).

Peyğamber efendimiz, ﷺ vefat etkenini Yüce Allahnıñ böyle sözləri tasdıqlaylar:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿ۙ﴾ نَمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَحْتَصِمُونَ

"Ey, Muhammed, şek-şübesiz, sen de öleceksiñ, olar da ölecekler. Soñra, qıyamet kününde, epiñiz Rabbiñizniñ qarşısında toplanıp (bir birleriñiznen) davalasaçaqsıñız!"

("Az-Zumar", 39:30-31).

İnsanlar vefat etken soñ yañıdan tirilecekler. Buña delil - Yüce Allahnıñ böyle sözləri:

﴿ۙ﴾ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى

"Biz (Allah) sizlerni topraqtan yarattıq, oña da qaytararmız. Soñra, qıyamet kününde, sizlerni kene onadan çıkararmız".

("Ta Ha", 20:55).

Em de böyle sözləri:

وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿ۙ﴾ نَمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجٍ

"Allah sizlerni yerden ösümlük kibi östürdi. Soñra O, sizlerni o yerge kene qaytaracaq, ve o yerden kene çıkaracaqtır."

("Nuh", 71:17-18).

İnsanlar yañıdan tirilgen soñ esapqa çekilecekler, ve yapqan amellerine yaraşa ceza ya da mukâfatlarını qazanacaqlar. Bunı Yüce Allahnıñ böyle sözləri tasdıqlaylar:

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى

"Köklernen yerdeki er bir şey Allahnıñki. Bularnıñ episi Onıñ günah yapqanlarını cezalap, güzel amel yapqanlarğa eñ güzel mukâfat bermesi içündür."

("An-Nacm", 53:31).

Kim de kim yañıdan tirilüvni yalan esaplasa, o, kâfir olur. Buña Yüce Allahnıñ böyle sözləri delil:

رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

"Kâfirler yañıdan tirilmeyceklerini zan eteler. Olarğa: "Yoq! Rabbimniñ Adinen yemin etem! Şek-şübesiz sizler kene tirileceksiñiz. Soñra sizlerge yapqanlarıñız aqqında haber etilecek. Bu Allah için qolay bir şey", - dep ayt."

("At-Tağabun", 64:7).

Yüce Allah episi elçilerini hayırlı haberlerni yetkizip, ceennemden saqındırmaları için yolladı. Buña Yüce Allahnıñ böyle sözleri delil:

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ

"İnsanlarda Allahqa qarşı bir türlü delilleri olmamaslığı için, Biz (Allah) olarğa hayırlı haberlernen quvandırıp, ceennemden saqındırğan elçilerini yolladıq. Allah – çeksiz ikmet ve qudret saibidir".

("An-Nisa",4:165).

Yiberilgen peygamberlerniñ birincisi - Nuh (Allahnıñ selâmı oña olsun), soñkisi - Muhammed ﷺ . Nuh (Allahnıñ selâmı oña olsun), birinci peygamber olğanına Yüce Allahnıñ böyle sözleri delil:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ

"(Ey, Muhammed), aqıqattan Biz (Allah) Nuh ve ondan soñra olğan peygamberlerge vahiy yibergenimiz kibi, saña da vahiy yiberdik".

("An-Nisa", 4:163).

Yüce Allah Nuhtan (Allahnıñ selâmı oña olsun), Muhammedge ﷺ qadar olğan qavımlarnıñ er birine, olarnı yalınız Allahqa ibadet etmelerini buyurğan ve tağutqa ibadet etmelerinden qaytarğan bir elçi yolladı. Bunu Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

"Aqıqattan Biz (Allah) er bir qavımğa yalınız Allahqa ibadet etip tağutlardan saqınmaları için resul yolladıq".

("An-Nahl", 16:36).

Yüce Allah tağutlardan yüz çevirip yalınız Allahqa iman etmekni buyurdı.

İbn al-Qayyim bu hususta böyle degen:

"Tağut bu – insanıñ, ibadet, tabi oluv em de itaat etüvde, oña kösterilgen sınırlarını bozup keçken er bir şeyidir. Tağutlarnıñ çeşiti çoq. Amma olarnıñ başlıqları beş dane:

1. Şeytan (Allah onı lânetlesin);
2. Oña ibadet etilmesine razı olğan kimse;
3. Özüne ibadet etilmesine çağırğan kimse;
4. Ğayıp (gizli, yalınız Allahqa malüm olğan şeyler) aqqında bilgenini aytqan kimse;
5. Yüce Allah yollağan dininden Ğayrı başka bir şey esasında karar çıkarğan kimse".

Bunu Yüce Allahnıñ böyle sözleri tasdıqlaylar:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى

"Dinde zorlav yoq. Doğru yol yalandan endi ayırıldı. Kim tağuttan yüz çevirip Allahqa iman etse, o, bir vaqıt sınımaycaq, sağlam tutquçnı tuttı. Allah er şeyni eşitici, bilici Zattır".

("Al-Baqara", 2:256).

İşte, "Lâ ilâha illâ-Llah" ("Allahtan ğayrı ibadetlerni aq etken kimse yoq") kelimesiniñ manası böyle.

Peyğamber efendimiz, ﷺ: *"Bu işniñ başı – İslâm, direği – namaz, eñ topedeki noqtası ise – Allahniñ yolundaki cihaddır"* - dedi.

Allah bu şeylerni eñ güzel şekilde bilgen Zat.

Yüce Allah Muhammedke, oniñ qorantası ve sahabelerine Özünüñ maqtavlarınen selâmlarını bersin!